

VENDIM
Nr. 66, datë 3.10.2024

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj	kryetare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Sonila Bejtja	anëtare;
Genti Ibrahim	anëtar;
Marjana Semini	anëtare;
Sandër Beci	anëtar,

me sekretare Belma Lleshi, në datën 3.10.2024 mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 2 (N) 2024 të Regjistrisë Themeltar, që u përket:

KËRKUES: Ndrec Lasku, Marte Lasku, Adelina Lasku, Gentjana Lasku, Mirela Ndoci

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

Shoqëria “Sigal Uniq Group Austria” sh.a., përfaqësuar nga administratori i përgjithshëm Avni Ponari.

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimeve nr. 4721, datë 8.6.2015, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë; nr. 00-2023-2723 (386), datë 14.6.2023, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

Lënia në fuqi e vendimit nr. 139, datë 26.1.2017, të Gjykatës së Apelit Tiranë.

BAZA LIGJORE: Nenet 42 dhe 43 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); neni 71 e vijues i ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Sandër Beci, mori në shqyrtim parashtrimet me shkrim të kërkuësve, të cilët kanë kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet me shkrim të subjektit të interesuar, shoqërisë “Sigal Uniq Group Austria” sh.a. (*shoqëria e sigurimit*), që ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkuësit Ndrec Lasku dhe Marte Lasku, me vendimin nr. 6252, datë 5.6.2013, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë janë caktuar trashëgimtarë ligjorë të së ndjerës Violeta Lasku (*viktima – e bija*), e cila ka humbur jetën si pasojë e një aksidenti rrugor, të ndodhur në datën 29.5.2006.

2. Lidhur me ngjarjen e aksidentit, Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë ka regjistruar procedimin penal ndaj drejtuesit të automjetit, të akuzuar për veprën penale “Shkelja e rregullave të qarkullimit rrugor”, të parashikuar nga neni 290, pika 1, i Kodit Penal (*KP*). Gjatë hetimeve paraprake, organi procedues ka urdhëruar kryerjen e dy ekspertimeve autoteknike për përcaktimin e mekanizmit të ngjarjes dhe shkakun e ndodhjes së aksidentit rrugor. Këto dy ekspertime kanë konkluduar me rezultate të ndryshme, kontradiktore me njëra-tjetrën, pasi, sipas të parit, ngjarja ka ndodhur për shkak të shkeljes së rregullave të qarkullimit rrugor nga drejtuesi i automjetit, ndërsa,

sipas të dytit, ngjarja nuk ka ndodhur për këtë shkak. Prokuroria, bazuar në përfundimet e ekspertimit të dytë, me vendimin e datës 4.8.2006, ka vendosur pushimin e procedimit penal, me arsyetimin se, në rastin konkret, nuk provohej që drejtuesi i automjetit të kishte kryer vepër penale.

3. Mbi ankimin e prindërve të viktimës, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 81 akti, datë 8.2.2008, ka vendosur prishjen e vendimit, datë 4.8.2006 të prokurorisë dhe ka urdhëruar vazhdimin e mëtejshëm të hetimeve.

4. Gjatë rihetimit, prokuroria ka urdhëruar kryerjen e një ekspertimi tjetër autoteknik dhe bazuar në përfundimet e tij, me vendimin e datës 3.9.2008, ka vendosur sërish pushimin e procedimit penal, me të njëjtin arsyetim si në vendimin e datës 4.8.2006.

5. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 1527/100 akti, datë 28.1.2009, ka vendosur sërish prishjen e vendimit të datës 3.9.2008 dhe vazhdimin e mëtejshëm të hetimeve. Pas ankimit të prokurorisë, Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 506, datë 3.6.2009, ka lënë në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë.

6. Në vijim, pas kryerjes së hetimeve, prokuroria ka marrë si të pandehur drejtuesin e automjetit, duke e akuzuar për kryerjen e veprës penale, të parashikuar nga neni 290, pika 1, i KP-së dhe në datën 24.9.2010 ka dërguar për gjykim procedimin penal kundër tij.

7. Në përfundim të gjykimit, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 1186, datë 26.7.2012, ka vendosur deklarimin fajtor dhe ka dënuar drejtuesin e automjetit sipas akuzës. Ky vendim është lënë në fuqi nga Gjykata e Apelit Tiranë me vendimin nr. 373, datë 12.4.2013.

8. Ndërkohë, automjeti i përfshirë në aksident ka qenë i siguruar pranë shoqërisë së sigurimit, me policën e datës 17.3.2006, për periudhën 17.3.2006–16.3.2007.

9. Kërkuesit, pas përfundimit të procesit penal ndaj drejtuesit të automjetit, njëkohësisht shkaktar i aksidentit, në datën 26.6.2013, kanë kërkuar nga shoqëria e sigurimit dëmshpërblim për ngjarjen e ndodhur. Në kushtet e mungesës së përgjigjes ndaj kërkesës, ata, në datën 26.12.2013, i janë drejtuar gjykatës me padi me objekt detyrimin e shoqërisë së sigurimit t'u dëmshpërblejë dëmin pasuror dhe jopasuror.

10. Në përfundim të gjykimit, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 4721, datë 8.6.2015, ka vendosur rrëzimin e padisë me arsyetimin se ishte parashkruar, pasi ishte paraqitur jashtë afateve ligjore 2 dhe 3-vjeçare, të parashikuara nga neni 115, shkronjat “ç” dhe “dh” të Kodit Civil (KC), në rrethanat kur aksidenti rrugor ka ndodhur në datën 29.5.2006, ndërsa padia është ngritur në datën 26.12.2013.

11. Mbi bazën e ankimit të kërkuesve, Gjykata e Apelit Tiranë ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së shkallës së parë dhe dërgimin e çështjes për rigjykim në po atë gjykatë, me tjetër trup gjykues, me arsyetimin se padia nuk ishte parashkruar, pasi ajo ishte paraqitur brenda afatit ligjor 3-vjeçar, në kushtet kur afati ka vijuar të ecë, pasi vendimi gjyqësor penal për identifikimin dhe dënimin e autorit të ngjarjes ka marrë formë të prerë në datën 12.4.2013. Kundër këtij vendimi ka paraqitur rekurs shoqëria e sigurimit dhe kundërrekurs kërkuesit.

12. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2023-2723 (386), datë 14.6.2023, ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë, me arsyetimin se padia ishte e parashkruar, pasi ishte ngritur jashtë afatit ligjor 2-vjeçar, të përcaktuar në nenin 115, shkronja “ç” të KC-së, dhe afatit ligjor 3-vjeçar, të përcaktuar në nenin 115, shkronja “dh” të po këtij kodi.

13. Me shkresën nr. 4682/2 prot., datë 7.11.2023, Gjykata e Lartë ka informuar njërin nga kërkuesit (babai i viktimës) se vendimi nr. 00-2023-2723 (386), datë 14.6.2023, është publikuar në faqen zyrtare të internetit në datën 19.10.2023, datë në të cilën palët mund ta dispononin atë vendim.

14. Në datën 14.2.2024 kërkuesit i janë drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*), me ankim kushtetues individual, sipas objektit, e cila pas plotësimit me dokumentet e kërkuara, në përputhje me parashikimet e nenit 27 të ligjit nr. 8577/2000, është regjistruar përfundimisht në datën 21.2.2024.

15. Me vendimin e datës 18.4.2024 Mbledhja e Gjyqtarëve ka vendosur pranimin e kërkesës së një anëtarit të saj për heqjen dorë nga shqyrtimi i kësaj çështjeje, për shkak të pjesëmarrjes së tij në trupin gjykues që ka gjykuar çështjen në apel.

16. Në vijim, Kolegji i Gjykatës, i riformuar pas zëvendësimit të anëtarit të tij, në datën 26.4.2024, ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve.

17. Në datën 6.6.2024 subjekti i interesuar, shoqëria e sigurimit, ka paraqitur parashtrimet me shkrim për çështjen, duke kërkuar, ndër të tjera, mosmarrjen pjesë në gjykim të gjyqtarit që ka qenë pjesë e trupit gjykues në gjykatën e apelit. Në kushtet kur Mbledhja e Gjyqtarëve ishte shprehur më herët për këtë çështje (*shih paragrafin 15 të vendimit*), kërkesa konsiderohet e ezauruar.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

18. **Kërkuesit**, në mënyrë të përmblodhur, kanë pretenduar se vendimet gjyqësore të kundërshtuara u kanë cenuar *të drejtën për proces të rregullt ligjor*, të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës, në drejtim të:

18.1. *Së drejtës për gjykim nga një gjykatë e caktuar me ligj* në aspektin e përbërjes së trupit gjykues të Gjykatës së Lartë, pasi kjo e fundit e ka shqyrtuar çështjen në dhomën e këshillimit me 3 gjyqtarë, me të njëjtin numër sikurse e ka shqyrtuar edhe gjykata më e ulët, ajo e apelit, pa prezencën e palëve, pa një shqyrtim dhe debat të mirëfilltë gjyqësor, si dhe ka dhënë një vendim në dëm të palës më të dobët. Kjo mënyrë bie ndesh me parimet e vetë funksionimit të gjykatave dhe hierarkinë e tyre.

18.2. *Standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor*, pasi Gjykata e Lartë nuk ka analizuar dhe arsyetuar faktin se kërkuesit kanë qenë në pamundësi objektive për ushtrimin e së drejtës për të ngritur padi përpara datës 12.4.2013, kur gjykata e apelit ka lënë në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë për deklarimin fajtor të drejtuesit të automjetit. Sipas tyre, Gjykata e Lartë nuk ka tentuar të përcaktojë qartë se kur ata e kanë pasur këtë mundësi dhe nuk e kanë ushtruar atë. Gjithashtu, Gjykata e Lartë nuk ka arsyetuar faktin se një nga ndërhyrëset kryesore (motra e viktimës) ka qenë e mitur në kohën e ngjarjes dhe ajo e ka fituar zotësinë për të vepruar në datën 30.12.2013, pasi ka mbushur moshën 18 vjeç. Për këtë shkak, vendimi i asaj gjykate është arbitrar dhe ka shkelur dinjitetin njerëzor, drejtësinë dhe sigurinë juridike.

19. **Subjekti i interesuar**, shoqëria e sigurimit, në mënyrë të përmblodhur, ka prapësuar se:

19.1. Pretendimi për cenimin e *së drejtës për gjykim nga një gjykatë e caktuar me ligj* për shkak të përbërjes dhe gjykimit të çështjes nga 3 (tre) gjyqtarë dhe pa pjesëmarrjen e palëve nuk qëndron, pasi përbërja e gjykatës është çështje ligji dhe kërkuesit, ndonëse nuk kanë marrë pjesë personalisht, kanë shprehur qëndrimin e tyre përpara Gjykatës së Lartë përmes kundërrekursit të paraqitur në atë gjykatë.

19.2. Pretendimi për cenimin e *standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor* është i paargumentuar, pasi Gjykata e Lartë ka arsyetuar gjerësisht për sa u takon shkaqeve që lidhen me parashkrimin e padisë dhe afatin e fillimit të tij, si dhe lidhur me legjitimitetin e saj si gjykatë e ligjit për të zgjidhur çështje që kanë të bëjnë me zbatimin e ligjit në themel, sikurse ishte edhe çështja objekt gjykimi. Për më tepër, kërkesa bazohet në themelin e çështjes së shqyrtuar nga gjykatat e faktit dhe lidhet me zbatimin e ligjit nga Gjykata e Lartë, të cilat janë objekt shqyrtimi të gjykimit të zakonshëm dhe nuk i përkasin juridiksionit kushtetues.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuesve

20. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pikat 1, shkronja “I” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së

drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë.

21. Gjykata vlerëson se kërkesit legjitimohen *ratione personae*, bazuar në nenet 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, pasi në cilësinë e paditësve – trashëgimtarëve ligjorë (*prindërit*) dhe ndërhyrësve kryesorë (*motrat*), kanë qenë palë në procesin gjyqësor ndaj të cilit kanë ngritur pretendime në ankimin kushtetues individual, për rrjedhojë kanë interes të drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar. Gjithashtu, ata kanë *shtruar mjetet juridike efektive që kanë pasur në dispozicion*, pasi kanë kundërshtuar vendimin nr. 00-2023-2723 (386), datë 14.6.2023, të Gjykatës së Lartë që ka përmbyllur në themel procesin gjyqësor për shpërbimin e dëmit pasuror dhe jopasuror, ndaj nuk kanë më mjete të tjera ankimi përveç ankimit kushtetues individual.

22. Për sa i përket legjitimitetit *ratione temporis*, bazuar në nenin 71/a, pika 1, shkronja “b”, të ligjit nr. 8577/2000, afati për paraqitjen e ankimit kushtetues individual është 4 muaj nga konstatimi i cenimit të së drejtës. Gjykata ka pohuar se në rastin kur ankimi ka të bëjë me një vendim të Gjykatës së Lartë, data e marrjes dijeni konsiderohet data në të cilën vendimi i arsyetuar bëhet i disponueshëm për palët përmes depozitimit të tij në sekretarinë gjyqësore dhe publikimit në faqen zyrtare ose me njoftimin elektronik të tij, në rast se palët kanë lënë të dhënat elektronike të kontaktit (*shih vendimin nr. 42, datë 19.9.2023, të Gjykatës Kushtetuese*).

23. Duke zbatuar këtë qasje, në rastin konkret, Gjykata konstaton se vendimi gjyqësor i Gjykatës së Lartë mban datën 14.6.2023, ndërsa është bërë i disponueshëm për palët në datën 19.10.2023, kur është publikuar në faqen zyrtare të asaj gjykate (*shih paragrafin 13 të vendimit*), kurse ankimi kushtetues individual është dërguar nëpërmjet shërbimit postar në datën 14.2.2024, pra brenda afatit ligjor 4-mujor, për rrjedhojë kërkesit legjitimohen edhe *ratione temporis*.

24. Në drejtim të legjitimitetit *ratione materiae*, kërkesit kanë pretenduar cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të së drejtës për gjykim nga një gjykatë e caktuar me ligj dhe standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor, të garantuar nga neni 42 të Kushtetutës.

25. Lidhur me pretendimin për cenimin e së drejtës për gjykim nga një gjykatë e caktuar me ligj, kërkesit kanë argumentuar se Gjykata e Lartë e ka shqyrtuar çështjen në dhomën e këshillimit me 3 (tre) gjyqtarë, me të njëjtin numër anëtarësh, sikurse e ka shqyrtuar edhe gjykata më e ulët, ajo e apelit, pa prezencën e palëve, pa një shqyrtim dhe debat të mirëfilltë gjyqësor dhe ka dhënë një vendim në dëm të palës më të dobët. Përkundër këtij pretendimi, subjekti i interesuar, shoqëria e sigurimit, ka argumentuar se përbërja e gjykatës është çështje ligji dhe kërkesit, megjithëse nuk kanë marrë pjesë personalisht, kanë shprehur qëndrimin e tyre përpara Gjykatës së Lartë përmes kundërrekursit të paraqitur në atë gjykatë.

26. Gjykata konstaton se për sa i takon argumentit të kërkesve që lidhet me numrin e gjyqtarëve të kolegjit që ka shqyrtuar rekursin në Gjykatën e Lartë, sikurse me të drejtë ka prapësuar edhe subjekti i interesuar, kjo është çështje që i përket ligjit, pasi përbërja e kolegjeve në atë gjykatë parashikohet nga dispozitat ligjore. Konkretisht, rekursi i kërkesve është shqyrtuar në Kolegjin Civil të Gjykatës së Lartë me trup gjykues të përbërë nga 3 (tre) gjyqtarë, sipas parashikimeve të nenit 35 të Kodit të Procedurës Civile. Për rrjedhojë, ky argument nuk mund të merret në shqyrtim. Ndërsa lidhur me argumentin e shqyrtimit të çështjes pa pjesëmarrjen e palëve, gjë e cila ka ndikuar edhe në debatin gjyqësor, Gjykata vëren se ai, në thelb, lidhet me të drejtën për t’u dëgjuar, të cilën duket se Gjykata e Lartë e ka respektuar atë. Për sa i përket gjykimit të rekursit në dhomën e këshillimit, Gjykata vë në dukje se kjo mënyrë e zhvillimit të seancës gjyqësore, mbi bazë të dokumenteve dhe pa praninë fizike të palëve, nuk do të thotë se ato nuk kanë pasur mundësi të debatojnë, përkundrazi, debati realizohet njësoj, pavarësisht formës së paraqitjes me shkrim të argumenteve përmes rekursit, kundërrekursit dhe shpjegimeve (*shih vendimin nr. 41, datë 22.12.2022, të Gjykatës Kushtetuese*). Për më tepër, gjykimi i çështjes në fjalë në gjykatat e faktit (në gjykatën e shkallës së parë dhe gjykatën e apelit) është zhvilluar në seancën gjyqësore me praninë e palëve, gjatë të cilave kërkesve u është krijuar mundësia të marrin

pjesë dhe të debatojnë mbi rrethanat dhe interpretimin e normave ligjore të aplikueshme. Nga ana tjetër, nuk rezulton që Gjykata e Lartë të ketë vënë në diskutim çështje të ligjit, për të cilat palët nuk kanë qenë në dijeni ose nuk kanë pasur mundësinë të debatonin apo të jepnin mendimin e tyre më parë, ndaj argumentet e kërkuësve lidhur me cenimin e kësaj të drejte janë haptazi të pabazuara.

27. Gjithashtu, Gjykata çmon se edhe argumenti tjetër i kërkuësve që ka të bëjë me faktin se Gjykata e Lartë nuk ka arsyetuar se një nga ndërhyrëset kryesore (*motra e viktimës*) ka qenë e mitur në kohën e ngjarjes dhe e ka fituar zotësinë për të vepruar në datën 30.12.2013, pasi ka mbushur moshën 18 vjeç, nuk gjen mbështetje në aspektin kushtetues, pasi jo vetëm që ka natyrë ligjore por, për më tepër, interesat në emër dhe për llogari të të miturit ushtrohen nga përfaqësuesi i tij ligjor, sikurse në rastin konkret, prindi.

28. Për sa më lart, Gjykata çmon të analizojë bazueshmërinë në themel të pretendimit për cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor, i cili ka natyrë kushtetuese dhe hyn në juridiksionin e saj.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor

29. Kërkuësit kanë pretenduar se Gjykata e Lartë nuk ka analizuar dhe arsyetuar faktin se ata kanë qenë në pamundësi objektive për ushtrimin e së drejtës për të ngritur padi përpara datës 12.4.2013, kur gjykata e apelit ka lënë në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë për deklarimin fajtor të drejtuesit të automjetit. Sipas tyre, për shkak të arbitraritetit është shkelur dinjiteti njerëzor, drejtësia dhe siguria juridike.

30. Subjekti i interesuar, shoqëria e sigurimit, ka prapësuar se Gjykata e Lartë ka arsyetuar gjerësisht për sa u takon shkaqeve që lidhen me parashkrimin e padisë dhe afatin e fillimit të tij, por edhe lidhur me legjitimitetin e saj si gjykatë e ligjit për të zgjidhur çështje që kanë të bëjnë me zbatimin e ligjit në themel, sikurse ishte edhe çështja objekt gjykimi. Për më tepër, kërkesa bazohet në themelin e çështjes së shqyrtuar nga gjykatat e faktit dhe lidhet me zbatimin e ligjit nga Gjykata e Lartë, të cilat janë objekt shqyrtimi të gjykimit të zakonshëm.

31. Në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se e drejta për proces të rregullt ligjor përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, i cili në çdo rast, duhet të jetë logjik dhe në tërësinë e tij duhet konsideruar si një unitet, ku pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre. Zbatimi i këtij standardi është vlerësuar nga Gjykata rast pas rasti, në varësi të rrethanave konkrete të çështjes, duke analizuar nëse vendimet gjyqësore të kundërshtuara e kanë përmbushur në mënyrë të mjaftueshme detyrimin për arsyetimin e vendimeve të tyre (*shih vendimet nr. 9, datë 27.2.2024; nr. 13, datë 21.3.2023; nr. 29, datë 1.11.2022, të Gjykatës Kushtetuese*).

32. Nga ana tjetër, Gjykata është shprehur se është detyrë e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm të vlerësojnë faktet dhe provat e administruara, si dhe të interpretojnë ligjin për qëllim të procesit gjyqësor që ato zhvillojnë, ndërsa detyra e kësaj Gjykate është të shqyrtojë dhe vlerësojë nëse gjatë procesit gjyqësor ka pasur shkelje të të drejtave kushtetuese, si dhe nëse zbatimi i ligjit ka qenë eventualisht arbitrar, në kuptimin që të bjerë ndesh haptazi me konceptin e gjykimit të drejtë të përcaktuar në nenin 42 të Kushtetutës (*shih vendimet nr. 33, datë 14.11.2022; nr. 3, datë 23.2.2016; nr. 42, datë 7.7.2014, të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë drejtim, ajo ka pranuar se nuk vepron si gjykatë e shkallës së katërt dhe për këtë arsye vendimet e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm nuk vihen në dyshim, përveç rasteve kur gjetjet e tyre mund të konsiderohen si arbitrare ose haptazi të paarsyeshme. E thënë ndryshe, ajo vepron në rastin kur gabimi ligjor ose faktik nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm është aq i dukshëm, sa një gjykatë e arsyeshme nuk mund ta kishte bërë ndonjëherë ose i tillë që gjykimin e bën të padrejtë (*shih vendimet nr. 9, datë 27.2.2024; nr. 4, datë 31.1.2024; nr. 30, datë 29.5.2023, të Gjykatës Kushtetuese*).

33. Duke iu kthyer çështjes konkrete, Gjykata vëren se pretendimi i kërkuësve, në thelb, ka të bëjë me faktin se Gjykata e Lartë ka arsyetuar në vendimin e saj se padia e tyre ishte parashkruar, duke konsideruar se afati i parashkrimit fillonte nga dita e ndodhjes së aksidentit (29.5.2006), megjithëse

kërkuesve iu krijua mundësia për ngritjen e padisë pas 7 vjetësh, kur autori i aksidentit u deklarua fajtor dhe u dënua me vendim penal gjyqësor të formës së prerë (12.4.2013). Në këto rrethana, për t'i dhënë përgjigje pretendimit të kërkuesve, Gjykata do të verifikojë nëse Gjykata e Lartë ka respektuar standardet kushtetuese të arsytimit të vendimit gjyqësor në interpretimin e ligjit të lidhur me llogaritjen e afatit të parashkrimit të padisë.

34. Konkretisht, Gjykata konstaton se Gjykata e Lartë, megjithëse është gjendur përpara një vendimi të shkallës së dytë që e kthente çështjen për rishqyrtim në shkallë të parë, pra kur ende nuk kishte një vlerësim përfundimtar për themelin, ka çmuar ta zgjidhë vetë mosmarrëveshjen, duke konsideruar se çështja ka lidhje me interpretimin e ligjit për sa u takon afateve të parashkrimit të padisë. Në vijim, ajo ka marrë në analizë dispozitat e KC-së që normojnë parashkrimin e padisë, sipas të cilave parashkruhen *brenda dy vjetëve* paditë për pagimin e shpërblimit sipas kontratës së sigurimit dhe risigurimit, si edhe të shumës përkatëse të rrjedhur nga sigurimi i detyrueshëm dhe *brenda tre vjetëve* paditë për shpërblimin e dëmit jokontraktor, dhe paditë për kthimin e përfitimit pasuror pa të drejtë (*neni 115, shkronjat “ç” dhe “dh”, të KC-së*). Gjykata e Lartë, pasi ka konstatuar se ngjarja ka ndodhur në datën 29.5.2006, vendimi gjyqësor penal që ka deklaruar fajtor drejtuesin e automjetit ka marrë formë të prerë në datën 12.4.2013, ndërsa padia është ngritur në dhjetor të vitit 2013, ka vlerësuar se kjo e fundit është ngritur tej afatit ligjor 2-vjeçar, të përcaktuar në nenin 115, shkronja “ç” të KC-së, dhe afatit ligjor 3-vjeçar, të përcaktuar në nenin 115, shkronja “dh” të po këtij kodi.

35. Në arsytimin e vendimit të saj, Gjykata e Lartë, ndonëse ka trajtuar institutin e parashkrimit të padisë dhe qëllimin që ai ndjek, nuk ka analizuar dhe nuk është shprehur lidhur me faktin se që nga data kur ka ndodhur aksidenti (29.5.2006) deri në datën kur kërkuesit kanë ngritur padinë (26.12.2013), është zhvilluar një proces gjyqësor penal, i zgjatur konsiderueshëm në kohë dhe dinamik në veprime procedurale. Kështu, gjatë fazës së hetimeve paraprake janë kryer disa akte të ekspertimit autoteknik dhe mjekoligjor të viktimës dhe drejtuesit të automjetit, për të përcaktuar mekanizimin e ngjarjes dhe shkakun e ndodhjes së aksidentit rrugor; është bërë zhvarrimi i viktimës dhe është bërë përsëri akti i ekspertimit mjekoligjor. Ndërkohë, prokuroria ka vendosur 2 (dy) herë pushimin e procedimit penal ndaj drejtuesit të automjetit, ndërsa në 1 (një) nga rastet prokurori ka ankimuar vendimin e gjykatës së shkallës së parë që ka prishur vendimin për pushimin e procedimit penal. Po kështu, kërkuesit (prindërit e viktimës) kanë kundërshtuar 2 (dy) herë në gjykatë vendimin e pushimit dhe hetimet paraprake janë vënë 2 (dy) herë në lëvizje nga gjykata, e cila ka urdhëruar vazhdimin e hetimeve dhe kryerjen e veprimeve të caktuara për të identifikuar autorin e veprës penale. Pra, deri në datën 12.4.2013, kur vendimi gjyqësor penal ka marrë formë të prerë dhe kur përfundimisht u identifikua dhe u dënua shkaktori i dëmit (autori i ngjarjes – drejtuesi i automjetit), kërkuesit, ndonëse kanë qenë aktivë përgjatë gjithë procesit penal, duke kundërshtuar 2 (dy) herë në gjykatë vendimin e pushimit të procedimit penal, kanë qenë në pamundësi objektive për të ngritur padi për kërkimin e dëmshpërblimit, pasi ende nuk ishte identifikuar se ndaj kujt duhej të ngrihej padia. Ndërkohë që kjo çështje dhe dinamikat e saj, megjithëse janë marrë në shqyrtim dhe analizuar gjerësisht nga gjykata e apelit (vendimi i rekursuar), nuk rezulton të jetë analizuar ose vlerësuar nga Gjykata e Lartë, duke bërë që arsytimi i saj formalisht të mbështetet vetëm në parashikimet ligjore pa marrë në konsideratë rrethanat dhe faktet e çështjes, për më tepër të provuara gjyqësisht.

36. Nën dritën e sa më sipër, Gjykata rithekson se të drejtat individuale, qoftë edhe të natyrës procedurale (këto të fundit të konceptuara në funksion dhe të garancive të të drejtave materiale), duhet të interpretohen gjithmonë në atë mënyrë që të jenë efektive (*shih vendimet nr. 56, datë 9.11.2023; nr. 6 datë 22.2.2022; nr. 5, datë 2.3.2011, të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë këndvështrim, Gjykata çmon se Gjykata e Lartë nuk e ka interpretuar ligjin e zbatueshëm në koherencë me rrethanat e faktit, pasi megjithëse ka parashtruar në rrethanat e faktit se prokuroria e ka pushuar 2 (dy) herë çështjen për shkak se nuk provohej që drejtuesi i automjetit të kishte shkelur rregullat e qarkullimit rrugor, ajo ka arritur në përfundimin se afati i parashkrimit të padisë civile për shpërblimin e dëmit fillonte nga dita e aksidentit. Kjo do të thotë se Gjykata e Lartë nuk ka argumentuar se ndaj kujt mund të paraqisnin

padi kërkesit për të kërkuar shpërblimin e dëmit në periudhën gjatë së cilës prokuroria dhe gjykata ende nuk kishin identifikuar personin përgjegjës – shkaktar të dëmit. Ndërkohë që autori i ngjarjes u identifikua dhe u shpall si i tillë rreth 7 vjet pasi aksidenti kishte ndodhur. Në kontekst të këtyre rrethanave, Gjykata vë në dukje se një interpretim i ligjit i palidhur me faktet konkrete ose abstrakt dhe i larguar prej rrethanave të çështjes objekt shqyrtimi nuk pajtohet me gjykimin konkret, pasi, në thelb, nuk i shërben zgjidhjes së mosmarrëveshjes në fjalë. Kjo passjell, si pasojë, që pjesa arsyetuese e vendimmarrjes së Gjykatës së Lartë të jetë formaliste dhe jokoherente në raport me rrethanat dhe faktet e çështjes, duke e larguar qëllimin e procesit nga vetë thelbi i së drejtës kushtetuese të individit. Thënë kjo, interpretimit të ligjit nga Gjykata e Lartë, në rastin në fjalë, i mungon analiza nga pikëpamja e faktit dhe e së drejtës, duke e bërë atë jologjik dhe haptazi të paarsyeshëm.

37. Në këtë kontekst, Gjykata sjell në vëmendje edhe qasjen e Gjykatës së Lartë të shprehur në vendimin njësores të saj për praktikën gjyqësore nr. 00-2024-1494 (154), datë 15.4.2024, ku, ndër të tjera, për sa i përket *ndikimit në afatin e paraqitjes së padisë për shpërblimin e dëmit jashtëkontraktor, gjykimi më vete i padisë për paligjshmërinë e veprimit ose mosveprimit administrativ, që pretendohet se ka shkaktuar dëmin*, ka pohuar se vetëm në rastin kur për shkak të rrethanave është absolutisht e pamundur të identifikohet qartësisht organi publik, shkaktar i dëmit, dhe për ngjarjen ka filluar një procedim penal që i pamundëson të dëmtuarit të zbulojnë vetë në mënyrë të pavarur faktet me rëndësi për ngritjen e padisë për shpërblimin e dëmit jashtëkontraktor, ose në rastin kur ligji i posaçëm ka parashikuar shprehimisht shqyrtimin paraprakisht si gjykim më vete të padisë për paligjshmërinë e veprimit ose mosveprimit administrativ që pretendohet se ka shkaktuar dëmin, fillimi dhe llogaritja e afatit për ngritjen e padisë për shpërblimin e dëmit jashtëkontraktor kushtëzohet nga përfundimi i çështjeve të mësipërme me vendim gjyqësor të formës së prerë (*shih pikën 3 të paragrafit 91 të vendimit të Gjykatës së Lartë*).

38. Parë në këtë këndvështrim, pretendimi i kërkesve për cenimin e së drejtës proces të rregullt ligjor në drejtim të standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor, i cili në vlerësimin e Gjykatës rezultoi haptazi i paarsyeshëm dhe arbitrar, është i bazuar.

39. Në përfundim, Gjykata vlerëson se kërkesa është e bazuar, sipas arsytimit të mësipërm, ndaj ajo pranohet vetëm për shfuqizimin e vendimit të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, si dhe neneve 71 dhe 72 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI:

1. Pranimin pjesërisht të kërkesës.
2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2023-2723 (386), datë 14.6.2023, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.
3. Dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Lartë.
Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 3.10.2024.

Shpallur më 7. 11.2024.

Kryetare: Holta Zaçaj

Anëtarë: Fiona Papajorgji, Marsida Xhaferllari, Genti Ibrahim, Sonila Bejtja, Sandër Beci, Marjana Semini